

„Jó za komunismu to bylo lepší“: reflexe současného českého vězeňství v porovnání s dobou za komunismu

Mgr. Lukáš Dirga
KSA FF UP Olomouc

Obsah prezentace

- Teoretické rámování pohledů na oblast vězeňství
- Vývoj vězeňství v českém kontextu
- Metodologie výzkumu
- Humanizace jako klíčový faktor soudobé přestavby vězeňství
- Perspektiva dozorců
- Perspektiva odsouzených
- Perspektiva zástupců vedení věznice

Pohledy na vězeňský svět

- Erving Goffman – koncept totální instituce
- Michel Foucault – mocenské mechanismy
- Jan Keller – byrokratický pohled
- David Garland – punitive turn (kontext USA)
- Deborah Drake – analogický přechod od humanizace k represí (kontext VB)

Vývoj vězeňství v českém kontextu

- Rakousko-Uhersko – F.J.Řezáč – důraz na humanizaci a vzdělávání
- Československo – transformace vězeňství s cílem jeho zdokonalení
- Protektorát Čechy a Morava – gestapo, nacistický režim
- 1945 – 1948 – snaha o obnovu českého vězeňství
- 1948 – 1989 – komunismus, období nesvobody
- Po roce 1989 – snaha o opětovnou transformaci
- 2006 – Evropská vězeňská pravidla

Humanizace jako klíčový faktor přestavby

- Důraz na humanizaci v současném českém vězeňství
- Respondenti toto téma častokrát reflektovali ve svých výpovědích
- Poměrně negativní hodnocení dopadu humanizace na současné české vězeňství
- Výzkumná otázka
 - Jaký je postoj vybraných typů aktérů vězeňského světa k humanizaci českého vězeňství?

Metodologie výzkumu

- Kvalitativní empirický výzkum založený na etnografické metodě
- Kvalitativní rozhovory s aktéry působícími ve 4 různých věznicích typu C v České republice
 - Dozorci 14 rozhovorů, odsouzení 20 rozhovorů, zástupci vedení věznice 5 rozhovorů
- Pozorování ve vnitřních prostorách věznic
 - Přibližně 70 hodin pozorování
- Analýza dokumentů
 - Evropská vězeňská pravidla, Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015 atd.

Perspektiva vězeňských dozorců

- Nejvíce negativní postoj k humanizaci vězeňství
- Humanizace jako hlavní důvod současného, dle dozorců, nevyhovujícího stavu českého vězeňství
 - Humanizace přináší zmatek
 - Příliš benevolentní podmínky pro odsouzené
 - Rozmazávání mocenských hranic
- „Jó za komunistů to bylo lepší“
 - Méně humánní prostředí, ale systém fungoval
 - Faktor násilí hraje roli

Perspektiva odsouzených

- Humanizace jen na papíře
- Chybějící motivace pro nápravu
 - Špatná práce s odsouzenými
- Situace se mění tam, kde to není potřeba
- Všichni o humanizaci hovoří, ale nikdo neví, co to znamená
- „Za komunistů to fungovalo jinak“
 - Větší respekt k autoritám, nemožnost se „poflakovat“, větší kázeň

Perspektiva zástupců vedení věznice

- Vágní a nejasná pravidla
- Existuje mnoho způsobů, jak si pravidla vyložit
- Dominantní princip je klást důraz na lidská práva za každou cenu
 - V ČR až příliš úzkostlivé trvání na nejasně formulovaném principu humanizace
- Strach učinit potenciálně nebezpečná rozhodnutí

„Humanizace? A co to přesně je?“

- Negativní postoj k humanizaci
- Pro dozorce to vede k rozmazávání mocenských hranic
- Pro odsouzené se situace vůbec nezměnila a humanizace je jen na papíře
- Pro vedení věznice je vedoucím maximem princip lidských práv, i když neví přesně, co to znamená
- Vágnost a nejasnost pravidel
 - Zmatky a obtíže v praxi
 - Narušování sociálních rolí – nikdo pořádně neví, co může a co nemůže dělat

Děkuji za pozornost

V případě zájmu mne kontaktujte na:

dirgalukas@gmail.com